

Řízení proti dětem mladším patnácti let

Podle § 4 z. s. m. soudnictví ve věcech mládeže a ve věcech posuzování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let vykonávají soudy pro mládež. Byl-li příslušnému soudu pro mládež podán návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m., nelze reálně uvažovat o absenci pravomoci soudu coby neodstranitelném nedostatku podmínky řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1036/2017, ze dne 29.11.2017)

Nejvyšší soud České republiky, soud pro mládež, rozhodl v právní věci dítěte mladšího patnácti let "QQQQQ", zastoupeného opatrovníkem JUDr. V.D., advokátem se sídlem v P., vedené u Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, pod sp. zn. 22 Rod 15/2016, o dovolání Okresního státního zastupitelství Plzeň-sever proti usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, tak, že usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, a usnesení Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016, se zrušují a Okresnímu soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, se věc vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní státní zastupitelství Plzeň-sever podalo dne 30. 9. 2016 u Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, v právní věci dítěte mladšího patnácti let „QQQQQ“ (dále též jen „nezletilý“) návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 zákona č. [218/2003](#) Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „z. s. m.“), a to výchovné povinnosti spočívající ve vykonání bezplatně ve volném čase společensky prospěšné činnosti určitého druhu v rozsahu 20 hodin podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m. Návrh odůvodnilo tím, že z obsahu spisu Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje, Územní odbor Plzeň-venkov, Obvodní oddělení Nýřany, č. j. KRPP-118392-34/TČ-2016-031116, se podává, že policejní orgán usnesením ze dne 16. 9. 2016, které nabylo právní moci dne 22. 9. 2016, podle § 159a odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. odložil věc podezření ze spáchání činu jinak trestného krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit „QQQQQ“, protože pro nedostatek věku není trestně odpovědný.

2. Předmětného činu jinak trestného, který by i podle státního zástupce naplnilo skutkovou podstatu provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku za užití § 6 odst. 1 z. s. m., se měl nezletilý dopustit tím, že v období od měsíce května 2016 do 14. 6. 2016 v místě svého bydliště ve V., ul. K., v rodinném domě ze šperkavnice uložené v šatně vedle ložnice odcizil dva snubní prstény ze žlutého zlata, jeden řetizek ze žlutého zlata, kdy tyto šperky následně zpeněžil a získané peněžní prostředky ve výši 3 000 Kč poté užil ke své potřebě, čímž své matce I. V., odcizením způsobil škodu dle odborného vyjádření ve výši 6 300 Kč.

3. Okresní soud Plzeň-sever, soud pro mládež, o tomto návrhu okresního státního zastupitelství rozhodl usnesením ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016, tak, že se řízení ve věci návrhu státního zástupce Okresního státního zastupitelství Plzeň-sever na uložení opatření podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m. zastavuje. V dalším rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu

nákladů řízení.

4. Jak vyplývá z odůvodnění tohoto usnesení, podle soudu prvního stupně je v posuzované věci dán nedostatek podmínky řízení ve smyslu § 104 o. s. ř., poněvadž poškozená a současně matka nezletilého nedala souhlas s jeho trestním stíháním, po poučení policejním orgánem podle § 163 tr. ř. prohlásila, že si výslovně nepřeje, aby byl její syn „QQQQ“, pro tento čin trestně stíhán. Ačkoliv zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě III. na takovou procesní situaci nepamatuje, nelze připustit, aby se nezletilý ocitl v horším postavení než dospělý delikvent nebo mladistvý, a ustanovení § 163 tr. ř. je nutno vykládat analogicky ve prospěch nezletilého. Za takových okolností okresní státní zastupitelství nemělo podávat návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. Protože soud nemá pravomoc k projednání dané věci, řízení zastavil.

5. Citované rozhodnutí napadlo Okresní státní zastupitelství Plzeň-sever odvoláním, z jehož podnětu Krajský soud v Plzni, soud pro mládež, usnesením ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Dále rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a že státu se nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, podalo Okresní státní zastupitelství Plzeň-sever podle § 237 o. s. ř. dovolání zaměřené proti výroku, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně. Dovolatel odkázal na důvod dovolání uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a vytkl, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle jeho názoru soudy obou stupňů pochybily, když soud prvního stupně zastavil řízení a soud druhého stupně rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, přestože pro zastavení řízení nebyly splněny podmínky a soud prvního stupně měl o návrhu okresního státního zastupitelství na uložení opatření nezletilému jednat.

7. Dovolatel zdůraznil, že se nelze ztotožnit se závěry soudů prvního a druhého stupně, neboť cílem řízení ve věcech dětí mladších patnácti let není dítě potrestat, ale zejména na ně výchovně působit. O návrhu okresního státního zastupitelství měl nalézací soud jednat. Podle 163 tr. ř. je třeba se na souhlas poškozeného výslovně ptát ještě před zahájením trestního stíhání, k čemuž však vůbec nemohlo dojít, neboť se jedná o trestně neodpovědného nezletilého. Ustanovení § 163 a § 163a tr. ř. se sice uplatní i v řízení v trestních věcech mladistvých, nikoli však v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. III. ÚS 3820/13, v němž tento soud připomněl, že v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže soud pro mládež postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li tento zákon jinak. Zákon v této hlavě neodkazuje na žádné z ustanovení trestního řádu, tedy ani na § 163. Nelze proto uvažovat ani o analogii zákona či práva, protože jde o různé právní předpisy a různá odvětví práva. Trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let nelze zahájit, není tedy podstatné, že v dané věci nebyl dán souhlas k trestnímu stíhání ze strany poškozené matky nezletilého. Již nalézací soud měl podaný návrh okresního státního zastupitelství projednat a popř. zamítnout či mu vyhovět, nikoli však řízení zastavit, když k zastavení by mohlo dojít (jen) za situace, že by navrhovatel vzal v průběhu řízení svůj návrh zpět. Jestliže je trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let podle trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže nepřipustné, je argumentace soudu prvního stupně i soudu odvolacího ohledně nesouhlasu se zahájením trestního stíhání ze strany poškozené ve smyslu § 163 tr. ř. nepřijatelná.

8. Okresní státní zastupitelství poukázalo i na chybné poučení odvolacího soudu dovolání, je-li pod bodem II. uvedeno, že proti danému rozhodnutí je přípustné dovolání do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu prostřednictvím Okresního soudu Plzeň-město, ačkoliv zde mělo být

uvedeno, že dovolání lze podat prostřednictvím Okresního soudu Plzeň-sever.

9. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud v napadeném rozsahu zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, a usnesení Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016 (návrh na další postup neučinil).

III. Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud, soud pro mládež, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř., § 96 z. s. m.) shledal, že dovolání bylo v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) podáno oprávněnou osobou (státním zastupitelstvím coby účastníkem řízení). Dále se zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

11. Není od věci připomenout, že ve věcech dětí mladších patnácti let v řízení o dovolání postupuje soud pro mládež podle předpisů upravujících občanské soudní řízení (§ 96 zákona č. [218/2003](#) Sb.). Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání v této věci je přípustné, poněvadž dovolatel vymezil právní otázky procesněprávní povahy, které dosud nebyly v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešeny.

IV. Důvodnost dovolání

12. Z hlediska napadeného usnesení odvolacího soudu a obsahu dovolání je významná otázka, zda v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže lze analogicky použít § 163 tr. ř. Další, navazující otázkou též je, zda soud mohl o podaném návrhu státního zastupitelství rozhodnout bez jednání a zda lze řízení zastavit pro nedostatek podmínek řízení podle § 104 o. s. ř., dospěje-li soud k závěru, že státní zastupitelství nemělo návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. podat právě pro pochybení spočívající v absenci použití § 163 tr. ř.

13. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí zevrubně vyložil, jakými úvahami byl veden, dospěl-li k závěru, že nebyly splněny podmínky pro podání návrhu okresního státního zastupitelství ve smyslu § 90 odst. 1 z. s. m. a v čem shledával nedostatek podmínek řízení vedoucí k zastavení řízení. V této souvislosti zdůraznil, že poškozená I. V., matka nezletilého, po poučení policejním orgánem podle § 163 tr. ř. výslovně uvedla, že nedává souhlas s trestním stíháním svého syna „QQQQ“. Podle soudu zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě III. na takovou procesní situaci nepamatuje, poněvadž neobsahuje jediné ustanovení, které by řešilo situaci, kdy čin jinak trestný spáchala osoba, na jejíž postih by se mohlo vztahovat ustanovení § 163 tr. ř., tedy že takové trestní stíhání bylo podmíněno souhlasem osoby poškozené takovým činem. Použití § 163 tr. ř. zákon o soudnictví ve věcech mládeže předpokládá toliko u mladistvého, nikoliv též osoby mladší patnácti let v řízení podle hlavy III. Třebaže zákon o soudnictví ve věcech mládeže tuto situaci neřeší, nelze od vůle matky, jež je poškozenou a nepřála si, aby byla tato věc řešena jiným způsobem než v rámci rodiny, odhlédnout. Podáním návrhu na uložení výchovného opatření se nezletilý ocitl v horším postavení než dospělý nebo mladistvý, což nelze připustit, a ustanovení § 163 tr. ř. je nutno vykládat analogicky ve prospěch nezletilého. Protože soud podle jeho mínění nemá pravomoc k projednání dané věci, řízení zastavil pro nedostatek podmínek řízení ve smyslu § 104 o. s. ř. (str. 1, 2 usnesení).

14. Odvolací soud se závěry soudu prvního stupně v podstatě souhlasil. Připomněl § 96 z. s. m., podle něhož nestanoví-li zákon jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže podle předpisů upravujících občanské soudní řízení. Jelikož se pro řízení užije občanský soudní řád, bylo třeba přihlédnout i k jeho § 103 a 104. Soud prvního stupně podle jeho mínění postupoval správně, zastavil-li řízení pro nedostatek podmínek řízení podle § 104 o. s. ř. Ani podle odvolacího soudu není logické, aby byl postup podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže aplikován automaticky. Státní zástupci i soudy posuzují závažnost činu dítěte mladšího patnácti let, jeho dopad na společnost, řeší tedy otázku společenské škodlivosti, jako je tomu v případě dospělých a mladistvých pachatelů. V návaznosti na to je podle odvolacího soudu „třeba zabývat se i projevem vůle poškozeného, neboť u dětí mladších patnácti let je třeba s ohledem na jejich rozumovou a mravní vyspělost postupovat citlivěji než u mladistvých“. I když je účelem celého řízení především výchovné působení na dítě, nelze odhlédnout ani od dalších dopadů na vztahy v rodině či společnosti. Odvolací soud se ztotožnil s výkladem § 163 tr. ř. učiněným soudem prvního stupně ve prospěch nezletilého a v důsledku toho i rozhodnutím o zastavení řízení (str. 2, 3 usnesení).

15. Je zjevné, že stěžejním důvodem vedoucím k odmítavému postoji soudů k důvodnosti podaného návrhu státního zastupitelství bylo přesvědčení, že již policejní orgán či státní zástupce měli aplikovat § 163 tr. ř. per analogiam, v důsledku čehož nemělo státní zastupitelství ani podávat návrh na uložení opatření. Tomu pak podle soudů odpovídalo i rozhodnutí o zastavení řízení pro nedostatek podmínek řízení. Těmto závěrům oponuje státní zastupitelství námitkou, že sama povaha řízení ve věcech dětí mladších patnácti let vylučuje byť analogickou aplikaci § 163 tr. ř. Trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let nelze zahájit, a proto není podstatné, zda byl, či nebyl dán souhlas k jeho trestnímu stíhání ze strany poškozené. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě III., upravující řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, v němž soud postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li zákon jinak, neodkazuje na žádné ustanovení trestního řádu, tedy ani § 163 tr. ř., nelze tudíž uvažovat ani o analogii zákona či práva, protože jde o různé právní předpisy a různá odvětví práva (srov. odkaz na usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. III. ÚS 3820/13). Ustanovení § 163 a § 163a tr. ř. se sice uplatní i v řízení v trestních věcech mladistvých podle hlavy II. zákona o soudnictví ve věcech mládeže, nikoliv však v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. tohoto zákona. Z povahy řízení podle dovolatele také vyplývá, že o návrhu měl soud pro mládež jednat, že nebylo možné rozhodnout bez nařízení jednání. Námitky dovolatele jsou důvodné.

16. Z odůvodnění usnesení soudu prvního stupně i odvolacího soudu zjevně vyplývá, že soudy si byly vědomy povahy a zásadní odlišnosti řízení ve věcech mladistvých podle hlavy II. a řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

17. Otázkou vzájemného vztahu hlavy II. a hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže se opakovaně zabýval i Nejvyšší soud. V této souvislosti je třeba zmínit především rozsudek tohoto soudu ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 8 Tz 85/2012, uveřejněný pod č. [65/2013](#) Sb. rozh. tr., a stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. Tpjn 305/2014, uveřejněné pod č. [30/2016](#) Sb. rozh. tr. Nejvyšší soud mimo jiné konstatoval, že hlavu II. zákona o soudnictví ve věcech mládeže tvoří normy trestního práva pro mladistvé jako osoby trestně odpovědné, přičemž v hmotněprávní části tato hlava navazuje na trestní zákoník a v procesní části na trestní řád. Hlava třetí tohoto zákona je svou povahou občanskoprávní, z čehož vyplývá, že trestněprávní předpisy v zásadě nelze použít pro toto řízení, protože se od hlavy druhé liší zejména tím, že dopadá na osoby, které nejsou trestně odpovědné (viz § 89 odst. 1 z. s. m.). Právě z tohoto důvodu na řízení o činu, jehož se dopustilo dítě mladší patnácti let, nelze vůbec použít prostředky trestního práva hmotného ani procesního a je možné uplatňovat jen mimotrestní právní normy. Tato zásada není samoúčelná, ale vychází z ustanovení čl. 40 Úmluvy o právech dítěte (viz sdělení pod č. [104/1991](#) Sb.), podle

něhož se státy, které jsou smluvními stranami, zavazují respektovat práva dětí, jež jsou trestně odpovědné a mají postavení obviněného, obžalovaného nebo uznaného vinným z porušení trestního práva, ale i těch dětí, na které nedopadá trestní odpovědnost, avšak i u nich je nutné plně respektovat práva na jejich ochranu tak, jak je v tomto ustanovení konkrétně vymezeno. S ohledem na ochranu práv dětí mladších patnácti let, které spáchaly čin jinak trestný, má řízení o projednání takového činu před soudem jinou (tedy nikoliv trestní) podobu a řídí se pravidly, jež jsou zaručena těmto dětem civilními právními normami a mezinárodními úmluvami a dokumenty, které stanoví, že je třeba zabezpečit těmto dětem zvláštní péči. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže vymezil v hlavě III. v ustanoveních § 89 až § 96 samostatný typ řízení, které je svou povahou občanskoprávní, a pokud výjimečně považuje za nutné použít ustanovení hlavy druhé téhož zákona, výslovně to upravuje pomocí odkazovacího ustanovení. Z opaku lze proto logicky dovodit, že tam, kde zákon o soudnictví ve věcech mládeže neuvedl výslovný odkaz na některé z ustanovení hlavy II. (na rozdíl od odkazů v ustanoveních § 92 odst. 3 a § 93 odst. 6 a 7 z. s. m.), nepředpokládá použití hlavy II. a ponechává postup soudů na speciální úpravě podle § 89 až § 96 z. s. m. Tento závěr vyplývá i z ustanovení § 96 z. s. m., podle kterého platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle hlavy III. téhož zákona podle předpisů upravujících občanské soudní řízení. Z dikce posledně citovaného ustanovení je zřejmé, že když zákon o soudnictví ve věcech mládeže neobsahuje speciální ustanovení ani normy odkazovací, dopadají na řízení týkající se dětí mladších patnácti let všechny právní předpisy upravující občanské soudní řízení, jimiž jsou v současné době jednak zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o. s. ř.“), a jednak zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

18. Řízení podle hlavy II. zákona o soudnictví ve věcech mládeže je řízením týkajícím se trestně odpovědné osoby, tj. mladistvého, kdežto řízení podle hlavy III. téhož zákona se týká výhradně řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, které nenesou trestní odpovědnost, a má povahu řízení ve věcech péče o nezletilé. Tento způsob právního vymezení obou typů řízení byl zcela zřejmým záměrem zákonodárce, který s ohledem na závazky vyplývající z Úmluvy o právech dítěte, ale i z dalších shora uvedených mezinárodních smluv a dokumentů vztahujících se na trestně neodpovědné děti, se snažil obě řízení upravená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže oddělit a vymezit odlišně. Takový záměr pak nelze, až na výslovně stanovené výjimky, měnit v praxi soudů.

19. K projednání činu jinak trestného dochází v občanskoprávním řízení, neboť toto řízení daleko lépe dovoluje přihlídnout ke specifickým znakům, které se vážou k této skupině dětí. Podrobným prozkoumáním poměrů dítěte a jeho rodiny, jeho chování ve škole, v domácím prostředí či na veřejnosti, zmapováním jeho dosavadního života lze posoudit, jak je rozumově a mravně vyvinuto jakou má povahu, v jakém prostředí vyrůstá, jak na něj toto prostředí působí, jak se na jeho celkovém rozvoji podílí působení jeho rodiny apod. Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let je tak způsobilé dosáhnout komplexního řešení posuzovaného případu a sociální reintegrace dítěte. Hlavním cílem této úpravy, která reaguje na zvláštní potřeby dětí a zajišťuje jim v řízení podporu, je sociální ochrana dětí mladších patnácti let v řízení o činu jinak trestném, beroucí v potaz nejlepší zájem dítěte.

20. Vlastnímu řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže předchází postup podle § 158 a násl. tr. ř., tj. prověřování. Při prověřování skutečností o spáchání činu jinak trestného dítětem mladším patnácti let musí policejní orgán respektovat určitá specifika, která jsou dána právě tím, že protiprávního jednání se dopustila trestně neodpovědná osoba. Úkolem policejního orgánu a státního zástupce je v této předprocesní fázi toliko objasnit všechny podstatné okolnosti případu a shromáždit podklady pro podání návrhu státního zástupce na zahájení občanskoprávního řízení před soudem pro mládež. Fáze prověřování trvá jen do doby, než je objasněn a zadokumentován průběh protiprávního jednání. Jakmile během prověřování vyjde najevo, že existuje důvodné podezření, že osoba mladší patnácti let spáchala čin jinak

trestného, policejní orgán věc z důvodu nepřipustnosti trestního stíhání odloží a fáze prověřování je tím skončena. Spisový materiál je poté předložen státnímu zástupci. Pakliže se ztotožní se závěrem policejního orgánu, státní zastupitelství podá návrh na uložení opatření ve smyslu § 90 odst. 1 z. s. m.

21. Ze znění § 163 odst. 1 tr. ř. vyplývá, že trestní stíhání pro vybrané trestné činy lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Podle § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, jde-li o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná. Je-li trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let podle trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže nepřipustné, nelze než ve shodě s názorem již obsaženým v usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. III. ÚS 3820/13, argumentaci soudu prvního stupně stran souhlasu se zahájením trestního stíhání ze strany poškozené označit jako nepřipadnou. Pokud trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let nelze zahájit (resp. v něm pokračovat), není podstatné, že by v dané věci nebyl dán souhlas k trestnímu stíhání ze strany poškozené.

22. Ústavní soud v označeném usnesení také připomněl, že dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit toliko opatření ve smyslu § 93 z. s. m. Opatření mají směřovat především k obnovení narušených sociálních vztahů, začlenění dítěte do rodinného a sociálního prostředí a k předcházení protiprávním činům. Účelem těchto opatření je tedy především ochrana dětí před škodlivými vlivy, obnovení jejich sociálního zázemí a motivační a výchovné působení, které má směřovat k vysvětlení nesprávnosti jejich počínání, čímž mají být vedeny k tomu, aby se již obdobných jednání nedopouštěly. Zdůraznil, že podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 96), soud pro mládež postupuje v řízení podle hlavy III. tohoto zákona podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li tento zákon jinak. Zákon v této hlavě neodkazuje na žádné z ustanovení trestního řádu, a tedy ani na jeho § 163. Odmítl proto jakékoliv úvahy o analogii zákona či analogii práva, protože jde o různé právní předpisy a různá odvětví práva.

23. Nejvyšší soud jako soud pro mládež (dále též jen „Nejvyšší soud“) nemá žádný důvod se od těchto jasně formulovaných závěrů Ústavního soudu odchýlit. Analogií zákona (argumentum per analogiam legis) je v teorii práva nazýván postup, při němž se použije právní normy, která předvídá případ nejpodobnější (analogický). Zákon nebo jiný normativní akt je tedy aplikován na případ, který není výlovně upravován, ale odlišuje se od případů upravovaných jen některými druhotnými nepodstatnými znaky. Analogie zákona spočívá tedy na logických závěrech dosažených induktivní a deduktivní metodou; od právní normy se analogicky nejprve vyvozuje obecnější právní pravidlo dopadající na řešený případ a od tohoto obecnějšího pravidla se dochází k řešení případu analogií. Analogií práva (argumentum per analogiam iuris) se nazývá postup, při němž (neboť neexistuje ani taková norma, která by upravovala obdobné vztahy) se věc řeší na základě principů právního odvětví, popřípadě na základě obecných principů práva a ve smyslu systému právních pravidel a dlužno dodat, že jde o postup výjimečný (srov. BOGUSZAK J., ČAPEK J., GERLOCH A. Teorie práva. EUROLEX Bohemia, Praha 2001, str. 154, 155, či KNAPP V.: Teorie práva, 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1995, str. 172, 173).

24. Aplikováno na posuzovaný případ to znamená, že poškozenou vyjádřený nesouhlas ve smyslu § 163 tr. ř. nemůže mít a nemá žádný právní význam v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže. V tomto řízení, jak již bylo opakovaně akcentováno, nejde o řízení trestní, na rozdíl od řízení vedených pro činy soudně trestné dospělých a mladistvých, kde procesní institut souhlasu poškozeného nepochybně relevantní je. Znovu je třeba v souladu s již citovanou judikaturou Nejvyššího soudu připomenout, že hlavy II. a III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže je třeba posuzovat jako dva samostatné soubory právních norem, jež se řídí vlastními pravidly, tvoří oddělené a vzájemně nikterak propojené části. Už proto jsou jakékoliv úvahy na téma analogie legis či analogie

iuris, tj. analogické aplikace § 163 tr. ř. na řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže nepřiléhavé a nesprávné. Analogie, a to i v právu, je analogií právě proto, že je založena na určité podobnosti jevů a míře této podobnosti. Řízení trestní na straně jedné a řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, v němž se postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, na straně druhé, jsou svojí povahou zcela odlišné, nepodobné jak z hlediska svého účelu, zásad a pramenů, o něž se opírají, apod. Proto jestliže není v hlavě III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže uveden výslovný odkaz na možnost použití ustanovení § 163 tr. ř., nelze je použít, a to ani per analogiam.

25. Poškozená I. V., matka nezletilého „QQQQ“, po poučení podle § 163 tr. ř., jehož se jí chybně dostalo policejním orgánem, dne 4. 8. 2016 uvedla, že „nedává souhlas s trestním stíháním syna „QQQQ“, a nepřeje si, aby byl za své jednání trestně stíhán (č. listu 9). Takové prohlášení poškozené nemá v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže z důvodů dříve podrobně rozvedených význam, který mu přiznávaly jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud. Evidentně nemůže být pojímáno jako „výslovně odepřený souhlas poškozeného“ významný z hlediska § 163 tr. ř., což ale neznamená, že v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let je zcela bezcenný. Jak již bylo řečeno, cílem řízení ve věcech dětí mladších patnácti let je chránit společnost před delikventním chováním dětí jejich řádnou výchovou, a to při respektování jejich potřeb a zvláštností, vytvářet vhodné sociální zázemí pro jejich další zdravý všestranný rozvoj. K dosažení toho cíle je důležité mimo jiné také zjistit a posoudit, v jakém rodinném prostředí dítě vyrůstá, jak na něj působí a jak jej ovlivňuje. Okolnosti, za jakých se nezletilý dopustil činu vůči své matce, jakož i kvalita rodinného prostředí mohou být podle konkrétní situace významné jak z hlediska závěrů o tom, zda se nezletilý dopustil činu jinak trestného, tak z hlediska závěrů o tom, zda a jaké opatření ve smyslu § 93 odst. 1 z. s. m. mu lze uložit, zda jsou splněny předpoklady pro upuštění od jeho uložení, či eventuálně pro zamítnutí návrhu státního zastupitelství. Jestliže tedy soudy vnímaly podání návrhu okresního státního zastupitelství za nadbytečný zásah veřejné moci do věcí rodinných, osobních, měly a mají zákonné prostředky, jak na situaci jimi předestřenou (ale dosud nepodloženou žádným důkazem) reagovat.

26. Se zřetelem k úvahám procesní povahy soudů obou stupňů, zejména pak soudu prvního stupně, které ovšem nebyly odvolacím soudem nijak komentovány či korigovány, je nutné soustředit pozornost též k otázkám nedostatku podmínek řízení.

27. Podle § 103 o. s. ř. kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení). Podle § 104 odst. 1 o. s. ř. jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví. Nespadá-li věc do pravomoci soudů nebo má-li předcházet jiné řízení, soud postoupí věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu; právní účinky spojené s podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení) zůstávají přitom zachovány. Podle § 104 odst. 2 o. s. ř. jde-li o nedostatek podmínky řízení, který lze odstranit, učiní soud k tomu vhodná opatření. Přitom zpravidla může pokračovat v řízení, ale nesmí rozhodnout o věci samé. Nezdaří-li se nedostatek podmínky řízení odstranit, řízení zastaví.

28. Ačkoliv občanský soudní řád neobsahuje taxativní výčet všech podmínek řízení, teorie i soudní praxe řadí mezi podmínky řízení návrh na zahájení řízení (§ 79 o. s. ř., § 90 odst. 1 z. s. m.), popřípadě usnesení soudu o zahájení řízení (§ 90 odst. 2 z. s. m.), podmínky týkající se soudu, tj. pravomoc, věcná, místní a funkční příslušnost, podmínka, aby soudnímu řízení nemuselo předcházet řízení před jiným orgánem – tzv. dělená pravomoc a podmínka, aby projednání věci před soudem nebránila rozhodčí smlouva, dále podmínky na straně účastníků řízení a tzv. negativní procesní podmínky, tj. překážka litispendence (zahájeného řízení) a překážka rei iudicatae (věci rozsouzené). Z uvedeného plyne, že procesní podmínky se týkají dílem návrhů na zahájení řízení, dílem jednacího soudu, dílem účastníků řízení (nebo jejich zástupců) a konečně i samotné projednávání věci. Zákon

také předpokládá, že soudce bude na základě návrhu na zahájení řízení zkoumat podmínky řízení ještě předtím, než přistoupí k dalším přípravným úkonům.

29. Nedostatek podmínky řízení může být jednak odstranitelný, jednak neodstranitelný, a to v závislosti na povaze podmínky a v závislosti na konkrétní úpravě způsobu zkoumání té které podmínky. Jde-li o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, nepřichází v úvahu jiné rozhodnutí než zastavení řízení. Zákon výslovně zdůrazňuje, že neodstranitelným je v první řadě nedostatek pravomoci soudu a nedostatek podmínky řízení spočívající v tom, že v případech stanovených zákonem nepatří určitá věc do pravomoci soudů, než skončí řízení u jiného orgánu (tzv. dělená pravomoc). Pro nedostatek pravomoci se řízení zastavuje. Ve výroku se však nelze omezit pouze na výrok o zastavení řízení pro nedostatek pravomoci soudu; soud je povinen v usnesení o zastavení řízení také rozhodnout, kterému správnímu úřadu nebo jinému orgánu věc postupuje (výjimkou je zastavení řízení pro nedostatek pravomoci tuzemských soudů). Není-li takového orgánu, pak nemůže být povolán k ochraně práv a oprávněných zájmů účastníků sporu jiný orgán než právě soud (viz též DRÁPAL, L., BUREŠ J. a kol. Občanský soudní řád I, § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 668 až 671, 773, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2498/99).

30. Z uvedeného vyplývá, že nemůže jít o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení spočívající v absenci pravomoci soudu, jak se o tom zmiňuje soud prvního stupně (str. 4 usnesení). Podle § 4 z. s. m. soudnictví ve věcech mládeže a ve věcech posuzování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let vykonávají soudy pro mládež. Byl-li příslušnému soudu pro mládež podán návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m., nelze reálně uvažovat o absenci pravomoci soudu coby neodstranitelném nedostatku podmínky řízení. Absenci této procesní podmínky totiž nelze spatřovat v tom, že podle názoru soudu nemělo státní zastupitelství podávat návrh na uložení opatření, poněvadž bylo třeba aplikovat § 163 tr. ř. per analogiam. Proto také závěry soudů vedoucí k rozhodnutí o zastavení řízení podle § 104 o. s. ř., které má procesní povahu a jeho přijetí nevyžaduje tudíž jednání, nejsou správné.

31. Závěrům soudů o tom, že státní zastupitelství podalo návrh na uložení opatření ve smyslu § 90 odst. 1 z. s. m., aniž přihlédlo k vyjádření matky nezletilého, která si „nepřála, aby byla věc řešena jiným způsobem než v rodině“, což podle jejich mínění mělo vést k použití § 163 tr. ř. per analogiam, které ve skutečnosti nemohou vést k rozhodnutí toliko procesní povahy, ale k rozhodnutí o „věci samé“, musí odpovídat i způsob rozhodnutí o podaném návrhu. Spolehlivý závěr o tom, zda bylo spácháno jednání vykazující znaky činu jinak trestného relevantního ve smyslu § 90 odst. 1 či § 93 z. s. m., lze zásadně učinit v řízení vedeném podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže, a to po nařízení jednání a v něm provedeném dokazování. Toliko totiž jednání, ovládané zásadou kontradiktornosti, umožňuje dítěti a osobě, která je zastupuje, účinně prosazovat všestranně práva dítěte, v jednání je prováděno dokazování, na jehož výsledcích závisí posouzení důvodnosti podaného návrhu a věcné rozhodnutí o něm (srov. rozsudek Nejvyššího soudu, soudu pro mládež, ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 8 Tdo 514/2008, uveřejněný pod č. [10/2009](#) Sb. rozh. tr., přiměřeně také usnesení téhož soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1072/2010, uveřejněné pod č. [25/2011](#) Sb. rozh. tr., aj.). Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě třetí žádné speciální ustanovení, jež by upravovalo podmínky nařizování jednání k projednání věci samé, neobsahuje. Lze připomenout, že podle § 19 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, k projednání věci samé soud nařídí jednání, ledaže tento zákon stanoví, že jednání není třeba nařizovat. Zákon tak však v ustanovení § 466 a násl., jež se týkají řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, nestanoví, z čehož vyplývá, že k projednání věci samé je třeba nařídít jednání (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu, soudu pro mládež, ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1106/2017, 8 Tdo 1077/2017, aj.).

32. Nejvyšší soud proto usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, a usnesení Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016, zrušil a Okresnímu soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, věc vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Na nalézacím soudu bude, aby návrh státního zastupitelství projednal a zabýval se jeho důvodností.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)